

1957

۱۳۸۲ / ۴ / ۵ -

دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

پایان نامه جهت دریافت کارشناسی ارشد

گروه مددکاری اجتماعی

انواع خدمات آرایشی
توسعه خدمات آرایشی

عنوان :

بررسی عوامل موثر در بروز و شیوع پدیده کودکان خیابانی در شهرستان مشهد

استاد راهنما:

دکتر مصطفی اقلیما

اساتید مشاور:

رمضانعلی قادری، سید مهدی احمدي ناصری، آرزیتا کشاورز

دانشجو:

هاشم مهدیزاده

زمستان ۸۱

۴۵۷۴۲

تقدیم به :

استاد ارجمند

جناب آقای دکتر مصطفی اقلیما

علیرغم گرفتاریهای شغف، با موصله‌ای وافر و برفوردی مناسب همیشه

راهگشای دانشجویان بوده‌اند

برفود فرض می‌دانم استاد ارجمندم که همواره از راهنماییهای ایشان

برفودار بوده‌ام تشکر و قدردانی نمایم.

و برای ایشان موفقیت و سرافرازی در تمام مراحل زندگی را از خداوند

منان خواستارم

تشکر و قدردانی

استاد ارجمند

جناب آقای قادری

برفود لازم می‌دانم که از راهنمائی‌های بی‌دریغ جنابعالی که در تهیه این

پایان‌نامه مرا یاری نموده‌اید تشکر و قدردانی نمایم.

تقدیم به

سرکار خانم آزیتا کشاورز

جناب آقای سید مهدی احمدی ناصری

مشاورین محترم که در تهیه این پایاننامه مرا یاری نموده از صمیم قلب

تشکر و قدردانی می‌نمایم.

تقدیم به

جامعه مددکاران اجتماعی ایران

امید است بتوانیم در راه اعتلای رشته مقدس مددکاری با رسالتی که

داریم گام برداریم.

چکیده:

این تحقیق با عنوان بررسی عوامل موثر در بروز و شیوع پدیده کودکان خیابانی شهر مشهد و با هدف شناخت علل و عوامل موثر در پیدایش کودکان خیابانی انجام گرفت، بدین منظور با روش تحقیق زمینه یابی و به روش نمونه گیری تصادفی ساده که تعداد ۱۲۲ نفر از مددجویان به صورت تصادفی با استفاده از جدول اعداد تصادفی از بین کلیه مددجویان پذیرش شده در سال ۸۰ در مرکز صدف انتخاب گردید، با استفاده از پرسشنامه مددکاری که حاوی اطلاعات لازم در ارتباط با سوالات و فرضیات تحقیق می باشد استفاده گردید، سوالات تحقیقی اطلاعات بدست آمده از پرسشنامه با استفاده از آمار توصیفی و استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

که به سوالات زیر در این تحقیق پاسخ داده شد: تعداد ۶۶٪ از کودکان خیابانی مورد بررسی با خانواده های خود در ارتباطند و برای کسب کار، درآمد، جهت امرار معاش از منزل بیرون آمده سر به خیابان می گذارند. تعداد ۳۰٪ آنها سابقه محکومیت دارند. تعداد ۷۰٪ آنها دارای مهارتهای گوناگون بوده، تعداد ۷۳٪ آنها بومی مشهد بوده، تعداد ۵۹٪ آنها از سواد خواندن و نوشتن برخوردارند. تعداد ۴۱٪ آنها بی سواد و تحصیلات پایین داشته اند. تعداد ۸۵٪ آنها ملیت ایرانی داشته و ۱۵٪ تابعیت غیر ایرانی داشته اند. تعداد ۲۸٪ آنها متعلق به بعد خانوار زیاد می باشد. تعداد ۳۵٪ آنها بین سن ۱۳ تا ۱۵ سالگی شروع به مصرف سیگار کرده اند. تعداد ۶۰٪ آنها در سن ۹ تا ۱۵ سالگی اقدام به مصرف مواد مخدر کرده اند. تعداد ۵۶٪ آنها بعلت ناسازگاری با والدین مخصوصاً بدرفتاری پدر اقدام به ترک خانه کرده اند. تعداد ۸۰٪ آنها در کوچه ها و میادین و اکثراً در محله های میدان آب، چهارطبقه، زیست خاور سکنا دارند. در مورد انحرافات جنسی تعداد ۱۴٪ آنها دارای اختلالات جنسی و ۲۲٪ آنها اغفال گزارش شده اند. تعداد ۱۴٪ سابقه محکومیت داشته اند که ۳۴٪ آنها از ۱ تا ۳ سال بوده است. تعداد ۵۶٪ آنها در ندامتگاه نوجوانان بوده اند. ۲۵٪ آنها سابقه زندانی شدن دارند. تعداد ۷۰٪ آنها سابقه مصرف مواد دارند که ۱۴٪ آنها بین ۶ تا یکسال سابقه مصرف مواد داشته اند و مشاهده شده که بالاترین آمار متعلق به کودکانی است که

خانواده هایشان سابقه چهار سال مصرف مواد داشته اند، و تعداد ۱۳٪ به تکدی‌گری و فالگیری اشتغال داشته اند و تعداد ۱۳٪ آنها اقدام به شغل وزن‌کشی، شیشه پاک‌کنی و ... اشتغال داشته اند. که ۸۰٪ آنها را کودکان کم سن و سال هستند که کمتر از روزی ۱۰۰ تومان درآمد دارند. در بررسی یکی از فرضیات تحقیق که عبارت بود از: بین سابقه معکومیت خانواده و خیابانی شدن کودک رابطه آماری معنی داری وجود دارد. که با توجه به بزرگتر بودن χ^2 دو مناسبه شده از χ^2 دو جدول فرضیه صفر رد و فرض تحقیق پذیرفته می‌گردد. با توجه به نتایج تحقیق پیشنهادات زیر بیان می‌گردد.

- از طریق حمایت‌های مالی خانواده‌های این کودکان از خیابانی شدن آنها جلوگیری کنیم.
- فراهم کردن زمینه بازگشت زندانیان به خانواده هایشان، فراهم کردن زمینه تحصیل کودکان خیابانی.
- جلوگیری از ورود کودکان بدون سرپرست به شهر مشهد.
- بازگشت مهاجرین افغانی به کشورشان، آموزش تنظیم خانواده.
- پیشگیری از اعتیاد.
- تاسیس مهمانسرای کودکان خیابانی، توجه بیشتر به مناطق ناشیبه نشین از جمله دیگر پیشنهادات، پیشگیری و کاهش از خیابانی شدن کودکان میباشد.

فهرست مطالب

چکیده

فصل اول

مقدمه

بیان مساله

اهداف تحقیق

ضرورت انجام تحقیق

فرضیات تحقیق

تعاریف عملیاتی

فصل دوم (پیشینه تحقیق)

مقدمه

کودکان خیابانی چه کسانی هستند

تصورات و چنگالاتی در مورد کودکان خیابانی که باید شکسته شوند و

از بین بروند

ویژگیهای برجسته کودکان خیابانی

چگونه کودکان به خیابان رانده می شوند

آژانس بین المللی کودکان خیابانی

کودکان خیابانی در ایران در یک نگاه

اقدامات بهداشتی

مراکز کودکان خیابانی در ایران

برنامه استقلال مالی

روش سازمان باز برای کودکان خیابانی

کمک به کودکان خیابانی در کشورهای آفریقای جنوبی - بمبئی - هند

کلکته - ایالت بنگال غربی

راههای کارکردن با کودکان خیابانی

مبارزه با کار کودک

ایجاد سرپناههای شبانه

انجمن آموزشی دیوکاناندا

طرح اجرایی برای کودکان خیابانی

انجمن SKI

تنوع شخصیتی کودکان خیابانی

چند مفاد از پیمان نامه حقوق کودک

سوابق تجربی (تحقیقات انجام شده) درباره کودکان خیابانی

کمیته حمایت از کودکان خیابانی ایران - سوئد

پایان نامه دانشجویی (موردهای گزارش شده در مورد کودکان خیابانی)

روزنامه خراسان - کودکان خیابانی تهران و گرگان

کودکان فراری در کشور - دکتر صمدی راد

ارگانی

جدول نیازهای کودکان فیابانی

فصل سوم (روش اجرای تمقیق)

طرح تمقیق

جامعه آماری

نمونه

روش نمونه گیری

ابزار اندازه گیری

روش اجرای تمقیق

روش تجزیه و تحلیل داده ها

فصل چهارم: (تجزیه و تحلیل داده ها)

فصل پنجم: (خلاصه و نتیجه گیری)

محدودیتها

پیشنهادهات

منابع

فصل اول

مقدمه

بیان مسئله

اهداف تحقیق

ضرورت انجام تحقیق

فرضیات تحقیق

تعاریف عملیاتی

مرکز اطلاعات مدرک علمی ایران
تهیه مدرک

مقدمه

نیمه دوم قرن بیستم را می توان با شجاعت و افتخار « عصر کودکان » نامید: تقریباً در سرتاسر دنیا به ویژه در کشورهایی که به توسعه اجتماعی و اقتصادی متنوعتری دست یافته اند بخش مهمی از منابع مادی و معنوی صرف توجه به مسائل کودکان و حمایت‌های روانی و جسمی آنان می شود. اما واقعیت این است که بسیاری از متخصصان و دولتهای جهان معتقدند که پدیده « کودکان خیابانی»^۱ بزرگترین مشکل قرن ۲۱ خواهد بود. ENSCW (۱۹۹۴) طبق گزارش (UN ۲۰۰۰) حدود ۱۰۰ - ۱۴۰ میلیون کودک خیابانی در سراسر دنیا وجود دارد که از این تعداد حداقل ۴۰ میلیون در آمریکای جنوبی، ۲۵ میلیون در آسیا، ۱۰ میلیون در آفریقا و حدود ۲۵ میلیون کودک و نوجوان در اروپای غربی و شرقی در خیابان زندگی می کنند. در برزیل بیش از ۱۰۰۰ کودک خیابانی هر سال می میرند که به طور متوسط هر روز ۴ نفر است. این خطری است که مرتباً نسل فعلی و آینده را شدیداً تهدید می کند و اثرات زیان بخش بر پیکره جامعه از نظر فرهنگی، سیاسی، عاطفی، اقتصادی، فردی، اجتماعی، خانوادگی و انسانی تحمیل میکند این پدیده به عنوان یک معزل اجتماعی که هم خود مصداق آسیب اجتماعی بوده و هم زمینه ساز گسترش و شیوع آسیبهای اجتماعی^۲ می باشد در جوامع امروزی مطرح است. تعاریف متفاوتی از کودک خیابانی توسط سازمانها، دولتها، نهادها و یا پژوهشگران ارائه شده است هر یک از این تعاریف با هدف خاص تحقیقاتی و خدمات رسانی به فرد یا گروه صورت گرفته است که عمده ترین تعاریف، تعاریفی است که

^۱ - Street children

^۲ - Social psychopathology

unicef کنفرانس اروپایی کودک خیابانی (آمستردام ۱۹۹۶) ارائه داده اند به افرادی اطلاق می شود که کمتر از ۱۸ سال سن دارند. در شهرهای بزرگ برای ادامه بقاء خود مجبور به کار یا زندگی در خیابان هستند برای مدتی کوتاه یا طولانی مدت و از یک مکان به مکان دیگر سرگردانند. با گروه همتا در خیابان ارتباط برقرار می کنند، اکثریت با والدین، بزرگسالان مدرسه و یا مراکز خدمات رسانی به کودکان اصلاً تماس ندارند یا خیلی تماس دارند. با توجه به پژوهشهای مختلف دسته بندی کودکان خیابانی به شرح زیر است:

۱- کودکانی که در خیابان زندگی می کنند، جدا از خانواده هستند شبها در خیابان به سر میبرند.

۲- کودکانی که در خیابان کار^۲ می کنند و امکان دسترسی به خانواده برای آنها وجود دارد.

۳- کودکانی که با خانواده خود در خیابان بوده و کار و تکدی گری میکنند. در کلان شهر مذهبی مشهد که از نظر جمعیتی به عنوان دومین شهر پر جمعیت کشور محسوب می گردد، به دلایل گوناگونی چون مذهبی بودن، گسترده ای استان، همجواری با کشورهای همسایه و غیره... با سیل گسترده ای از کودکان خیابانی مواجه می باشیم، که در این پژوهش سعی بر این است که از جوانب مختلف این پدیده نگریسته شود و عواملی که باعث می شود کودکان رو به خیابان آورند در شهر مشهد مورد بررسی قرار گیرد، جامعه پژوهشی در این تحقیق کلیه کودکان خیابانی است که

³- Labor children

در طی شناسایی کودکان خیابانی در اسفند ماه ۷۹ مورد شناسایی قرار گرفته اند و در سال ۸۰ به مرکز صدف ارجاع شده اند.